

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна ВЕМАШКАЛО

**МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ, ПОСЛУГАМИ,
ТЕХНОЛОГІЯМИ**

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**
Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

Аліна ЛИТВИНЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародних економічних
відносин

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Наталія ПАРХОМЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Поглиблення міжнародної співпраці дозволяє використовувати світовий досвід щодо здійснення економічної діяльності. Це обумовлює зростання ролі міжнародної торгівлі та її вивчення в контексті розвитку сучасної економіки.

Вивчення дисципліни «Міжнародна торгівля товарами, послугами, технологіями» спрямована на засвоєння тенденцій розвитку міжнародної торгівлі товарами, послугами, технологіями та розвитку міжнародної економіки країн світу; формування практичних навичок щодо аналізу подій у сучасних міжнародних економічних відносинах та подальшому використанні набутих навичок в управлінні підприємствами.

Навчальна дисципліна «Міжнародна торгівля товарами, послугами, технологіями» є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 292 «Міжнародний бізнес» освітньої програми «Міжнародний бізнес» всіх форм навчання.

Метою викладання дисципліни є формування системи знань, вмінь і практичних навичок щодо теоретичних засад та методико-практичного інструментарію щодо питань розвитку та сучасного стану міжнародної торгівлі товарами, послугами, технологіями.

Завданнями навчальної дисципліни є формування у здобувачів загальних основ з аналізу закономірностей та особливостей розвитку міжнародної торгівлі товарами, послугами, технологіями, отримання необхідних знань з питань діяльності провідних країн у зовнішньоекономічній діяльності, особливостей міжнародних відносин, економічних явищ та процесів у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес визначення функціональних особливостей та взаємозв'язків на міжнародних ринках товарів і послуг, інструментів та принципів регулювання міжнародної торгівлі, моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища.

Предметом навчальної дисципліни є принципи, форми і методи, що дозволяють розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, а також застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків, застосовувати сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно- фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH 3 PH 4	СК 5
PH 7 PH 24	ЗК 12
PH 9	СК 4
PH11	
PH13	СК 6
PH18	ЗК 12 СК 2
PH19	СК 6 СК 12
PH 20	СК 1 СК 13
PH 9	СК 5
PH 17	СК 13
PH 26	СК 6
PH 8, PH 9, PH 13, PH 18	ІК

де, Інтегральна компетентність (ІК) - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

СК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин

СК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

РН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

РН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

РН19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

РН 20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

РН 24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний

інструментарій, економіко- статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

PH26. Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт-спеціалізації Харківського регіону.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин

Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу.

Предмет, його місце серед інших економічних дисциплін; структура і логіка викладання. Значення в підготовці фахівців з міжнародного бізнесу. Мета, завдання і нові підходи до вивчення курсу, його інформаційно-методичне забезпечення, методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

Показники розвитку міжнародної торгівлі в умовах цифровізації: сутність, елементи і суб'єкти, формування, фактори розвитку з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону. Сутність операційного і державно-політичного підходів до розуміння сутності міжнародної торгівлі. Етапи розвитку міжнародної торгівлі. Тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням міжнародної інвестиційної привабливості України.

Склад і методика розрахунку результуючих показників розвитку міжнародної торгівлі. Сутність макроекономічних показники розвитку міжнародної торгівлі.

Тема 2. Форми та методи міжнародної торгівлі.

Форми міжнародної торгівлі. Форми міжнародної торгівлі за специфікою регулювання. Форми міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів. Види міжнародної кооперації.

Лізингові операції в міжнародній торгівлі. Сучасна міжнародна торгівля. Форми розрахунків за користування ліцензією в міжнародній торгівлі. Інжинірингові послуги в міжнародній торгівлі. Торгівля послугами порівняно з традиційною міжнародною торгівлею товарами.

Систематизація методів міжнародної торгівлі. Непряма торгівля. Торгівля через організовані товарні ринки.

Тема 3. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти.

Система регулювання міжнародної торгівлі. Рівні в системі регулювання міжнародної торгівлі. Сутність і структурні елементи зовнішньоекономічної і зовнішньоторгової політики. Типи зовнішньоторгової політики. Ознаки форми протекціонізму.

Національний рівень регулювання міжнародної торгівлі. Інструменти

регулювання міжнародної торгівлі на міждержавному рівні. Особливості регулювання міжнародної торгівлі на наднаціональному і глобальному рівні.

Сутність адміністративних методів регулювання зовнішньої торгівлі.
Сутність економічних методів регулювання зовнішньої торгівлі.

Міжнародні організації з регулювання міжнародної торгівлі. Методи регулювання міжнародної торгівлі. Методи торгової політики що належать до тарифних. Методи торгової політики що належать до прихованих. Методи торгової політики що належать до фінансових. Методи торгової політики що належать до кількісних. Цифровізація як інструменти регулювання міжнародної торгівлі. Аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

Тема 4. Оформлення міжнародних операцій в міжнародній торгівлі.

Поняття міжнародного комерційного контракту МКК. Функції, які виконує міжнародний комерційний контракт. Основні принципи укладання міжнародного контракту.

Класифікація міжнародного контракту. Характеристика МКК за відшкодуванням. МКК за формою. МКК за змістом. МКК за юридичною силою. МКК за обсягом і рівнем взаємних зобов'язань. МКК за законодавчим регламентуванням. МКК за конкретизацією умов. МКК за типовістю. МКК за характером поставок. МКК за формою оплати. МКК купівлі-продажу товарів. МКК купівлі-продажу інжинірингових послуг.

Поняття про МКК. Поняття про орендні МКК. Поняття про МКК перевезень. Поняття про МКК міжнародної експедиції. Поняття про страхові МКК. Поняття про МКК факторингу. МКК купівлі-продажу посередницьких послуг. МКК про консигнаційний склад. МКК купівлі-продажу результатів творчої діяльності. Поняття про МКК щодо передачі ноу-хау. Поняття про МКК франчайзингу. Поняття про паушальний платіж.

Змістовий модуль 2. Особливості здійснення та регулювання міжнародної торгівлі послугами та технологіями.

Тема 5. Організація міжнародної торгівлі послугами.

Способи організації міжнародної торгівлі послугами.

Сутність транскордонного співробітництва. Суб'єкти транскордонного співробітництва. Основні принципи транскордонного співробітництва. Сутність міграції. Особливості реалізації міграційної політики з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

Заходи регулювання при різних способах організації міжнародної торгівлі послугами. Обмеження використання національного режиму для споживачів послуг за кордоном.

Тема 6. Міжнародні транспортні послуги.

Конкурентні переваги України, які повинні сприяти збільшенню вантажопотоків. Природа транспортних послуг, відмінність міжнародних транспортних перевезень від національних. Основні тенденції розвитку транспорту, транспортних мереж та транспортної інфраструктури.

Геостратегічний контекст розвитку транспорту в Україні. Основні комерційні критерії вибору виду транспорту.

Тема 7. Міжнародні туристичні послуги.

Основні тенденції розвитку туристичної галузі. Основні економічні наслідки розвитку туристичного бізнесу. Собівартість туристичного продукту.

Ціна туристичного пакета, постійні та змінні витрати для одного туриста. Механізм регулювання туристичної сфери в Україні.

Тема 8. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг.

Властивості економіки освіти. Організаційні та правові проблеми розвитку експорту освіти. Проблеми якості освіти та запровадження сучасних форм навчання.

Маркетинговий аналіз потенціалу українських ВНЗ при просуванні на Європейський ринок освітніх послуг. Перспективні напрями розвитку української вищої освіти.

Тема 9. Трансфер технологій: міжнародний, національний та регіональний рівні.

Розуміння законодавства України в сфері прав захисту інтелектуальної власності, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону. Періодичні виплати (роялті) та паушальні виплати за користування об'єктами інтелектуальної власності.

Процедура подачі та вміння подавати заявки на винаходи до українського інституту інтелектуальної власності. Процедура щодо надання правової охорони об'єктам інтелектуальної власності.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Практичне заняття. Завдання 1.	Практичне заняття щодо розвитку бізнес відносин у міжнародних економічних відносинах. Потрібно визначити характерні ознаки та тенденцій розвитку міжнародної торгівлі.
Тема 2. Лабораторне заняття. Завдання 2.	Особливості методів міжнародної торгівлі та умови міжнародного бізнесу у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними та природничими аспектами. Потрібно визначити практичні наочні приклади сучасної міжнародної торгівлі в різних країнах.
Тема 3. Лабораторне заняття. Завдання 3.	Сформувати структурні елементи зовнішньоекономічної і зовнішньоторгової політики. Ознаки форми протекціонізму.
Тема 4. Лабораторне заняття. Завдання 4.	Потрібно визначити основні принципи укладання міжнародного контракту.
Тема 5. Практичне заняття.	Сформувати визначення суб'єктів транскордонного

Завдання 5.	співробітництва. Основні принципи транскордонного співробітництва
Тема 6. Лабораторне заняття. Завдання 6.	Сформулювати основні тенденції розвитку транспорту, транспортних мереж та транспортної інфраструктури. Геостратегічний контекст розвитку транспорту в Україні.
Тема 7. Практичне заняття. Завдання 7.	Потрібно визначити основні тенденції розвитку туристичної галузі. Розрахувати ціну туристичного пакета, постійні та змінні витрати для одного туриста. Механізм регулювання туристичної сфери в Україні.
Тема 8. Практичне заняття. Завдання 8.	Практична робота щодо питань якості освіти та запровадження сучасних форм навчання. Маркетинговий аналіз потенціалу українських ВНЗ.
Тема 9. Практичне заняття. Завдання 9.	Практична робота щодо процедури подачі та вміння подавати заявки на винаходи до українського інституту інтелектуальної власності.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу; Тема 2. Форми та методи міжнародної торгівлі; Тема 3. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти; Тема 4. Система міжнародних комерційних контрактів; Тема 5. Організація міжнародної торгівлі послугами; Тема 6. Міжнародні транспортні послуги; Тема 7. Міжнародні туристичні послуги; Тема 8. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг; Тема 9. Трансфер технологій: міжнародний, національний та регіональний рівні.	Вивчення лекційного матеріалу з питань міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин та нормативно-розпорядчих документів та довідкових матеріалів
Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу; Тема 2. Форми та методи міжнародної торгівлі; Тема 3. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти; Тема 4. Система міжнародних комерційних контрактів;	Підготовка до практичних та семінарських занять

<p>Тема 5. Організація міжнародної торгівлі послугами; Тема 6. Міжнародні транспортні послуги; Тема 7. Міжнародні туристичні послуги; Тема 8. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг; Тема 9. Трансфер технологій: міжнародний, національний та регіональний рівні.</p>	
<p>Тема 2. Форми та методи міжнародної торгівлі.</p>	<p>Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання за допомогою використання мультимедійних технологій</p>
<p>Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу; Тема 2. Форми та методи міжнародної торгівлі; Тема 3. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти; Тема 4. Система міжнародних комерційних контрактів; Тема 5. Організація міжнародної торгівлі послугами; Тема 6. Міжнародні транспортні послуги; Тема 7. Міжнародні туристичні послуги; Тема 8. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг; Тема 9. Трансфер технологій: міжнародний, національний та регіональний рівні.</p>	<p>Написання контрольної роботи</p>
<p>Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу; Тема 2. Форми та методи міжнародної торгівлі; Тема 3. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти; Тема 4. Система міжнародних комерційних контрактів; Тема 5. Організація міжнародної торгівлі послугами; Тема 6. Міжнародні транспортні послуги; Тема 7. Міжнародні туристичні послуги; Тема 8. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг; Тема 9. Трансфер технологій: міжнародний, національний та регіональний рівні.</p>	<p>Підготовка до екзамену</p>

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних

занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 4, 6, 7, 8), проблемна лекція (Тема 1, 9), лекція-дискусія (Тема 2, 3, 5)).

Наочні (демонстрація (Тема 1 - 9)).

Практичні (практична робота (Тема 1 - 9), лабораторні (практична робота (Тема 1 - 9)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти складати екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається: сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

В процесі викладання дисципліни «Міжнародна торгівля товарами, послугами, технологіями» використовуються методи, які спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні або семінарські завдання за темами 1, 5, 7, 9 (5 балів), лабораторні заняття за темами 2, 3, 4, 6 (5 балів), дві письмові контрольні роботи за змістовими модулями (по 5 балів), індивідуальне навчально-дослідне завдання за темою 8 (10 балів). Виконуючи письмові контрольні роботи, студенти розв'язують проблемні питання, пов'язані з розвитком міжнародної торгівлі

товарами, послугами та технологіями, а також виконують тестові завдання з тем відповідних модульних блоків.

Семестровий контроль: Екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес».

Семестр 4

Навчальна дисципліна «Міжнародна торгівля товарами, послугами,
технологіями»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (30 балів)

1. Найрозвинутішою формою міжнародних економічних відносин є:

- а. міжнародні валютно-фінансові відносини
- б. міжнародні валютно-кредитні відносини
- в. міжнародна торгівля
- г. міграція робочої сили
- д. міжнародна виробнича співпраця і інвестиційна діяльність

2. Міжнародна торгівля – це торгівля між нерезидентами різних держав:

- а. так
- б. ні

3. Зовнішня торгівля – це торгівля однієї країни з іншими, яка складається з вивозу(експорту) і ввозу (імпорту)

- а. так
- б. ні

4. Основними напрямками діяльності ЮНКТАД є:

- а. міжнародна торгівля
- б. культурне середовище
- в. мистецтво
- г. міжнародного науково-технічного прогресу

5. Найпростішою формою міжнародної економічної інтеграції вважається:

- а. економічний і валютний союз
- б. митний союз
- в. зона вільної торгівлі

г. спільний ринок

6. Процес відкриття кордонів для міжнародної торгівлі, а також об'єднання технологічних, виробничих та фінансових можливостей країн називають:

- а. сепаратизмом
- б. міжнародною спеціалізацією
- в. економічною інтеграцією
- г. культурною глобалізацією

7. До міжнародних послуг відносять:

- а. інжиніринг
- б. консалтинг
- в. нефінансові послуги
- г. усі відповіді правильні

8. До цін в міжнародній торгівлі, які публікуються не належать:

- а. біржові котирування
- б. ціни аукціонів
- в. ціни торгів
- г. ціни фактичних контрактів
- д. всі відповіді не правильні

9. Тарифи та квоти є інструментами політики:

- а. протекціонізму
- б. політичного розвитку
- в. вільної торгівлі

10. Міжнародна ліцензійна угода – це:

- а. міжнародна торгівельна операція, за якою власник патенту поступається правами на використання винаходу покупцеві
- б. міжнародна торгівельна операція, за якою власник винаходу дає іншій стороні дозвіл на його використання у певних межах
- в. передача технічного досвіду і секретів виробництва, необхідних для освоєння нової техніки і технологій, вдосконалення методів управління
- г. надання великою фірмою права малій фірмі здійснювати протягом певного періоду свою діяльність під її опікою, використовуючи її обладнання, торгіву марку тощо

Завдання 2 (стереотипне). (4 балів)

Необхідно сформулювати відповіді на відкриті питання

- 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу**
- 2. Етапи розвитку міжнародної торгівлі**
- 3. Сутність і структурні елементи зовнішньоекономічної і зовнішньоторгової політики**
- 4. Основні тенденції розвитку туристичної галузі**

Завдання 3 (діагностичне). (6 балів)

Розрахуйте щодо кожної групи країн:

- А. Торгове сальдо.
- Б. Торговий оборот.
- В. Відносну частку країн СНД в експорті та імпорті.

Г. Відносну частку інших країн в експорті та імпорті.

Якщо відомі наступні показники. Зовнішня торгівля країни характеризувалась такими даними табл.1. (млн. дол. США).

Таблиця 1

Вихідні дані

Показник	Країни ЕС	Інші країни	Разом
Експорт товарів	8 841	6 706	?
Імпорт товарів	12 913	6 930	?

Рекомендації щодо розв'язання.

1) Торговельне сальдо визначається як різниця вартісних обсягів експорту (Е) й імпорту (І) країни за певний період. Активне торговельне сальдо - це перевищення експорту товарів і послуг над імпортом. Воно свідчить про те, що зовнішньоторговельні відносини позитивні для країни. Пасивне торговельне сальдо - це перевищення обсягу імпорту над експортом країни.

2) Зовнішньоторговельний обіг (ЗТО) - це сума вартісних обсягів експорту та імпорту країни за певний період.

3-4) Відносна доля розраховується як питома вага

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (30 балів)

За кожний правильний тест, при наявності розрахунків – 3 бали.

Завдання 2 (стереотипне). (4 бали)

1 – відповідь за кожне відкрите питання.

Завдання 3 (діагностичне). (6 балів)

2 - розраховано торговельне сальдо;

2 - розраховано зовнішньоторговельний обіг;

2 - розраховано відносна доля показників.

Затверджено на засіданні кафедри «Міжнародні економічні відносини»

Протокол № 1 від 28.08.2023 року

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Екзаменатор _____
(підпис)

Ірина ОТЕНКО
(прізвище та ініціали)
Аліна ЛИТВИНЕНКО
(прізвище та ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Архієреєв С. І. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини [Текст]: навч. посіб. / С. І. Архієреєв, Н. М. Волоснікова, С. О. Климова; за ред. С. І. Архієреєва; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків: Вид-во Іванченка І.С., 2019. – 233 с.

2. Міжнародна економіка в таблицях, схемах, формулах, задачах і прикладах [Текст]: навч. посіб. / П.П. Гаврилко, А.В. Колодійчук, С.П. Лазур, Ф.А. Важинський; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Ужгор. торг.-екон. ін-т. – Львів: ННВК «АТБ», 2019. – 257 с.

3. Міжнародна торгівля: навч. посіб. / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Моїсеєко Т. Є. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 287 с.

4. Литвиненко А. О. Формування міжнародної конкурентоспроможної стратегії підприємства / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Economic strategies for the development of society: collective monograph / Illiashenko K., Bezverkhnia Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2020. – Розд. 12.3. – С. 312 – 332. – Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26080/1/1_Формування_між_народної_конкурентоспроможної_стратегії_підприємства.pdf

Додаткова

5. Grazia Ietto-Gillies. Transnational corporations and international production : concepts, theories, and effects. / Grazia I. – Cheltenham, UK : Edward Elgar Publishing, 2019. – 568 p.

6. Krugman Paul, Maurice Obstfeld and Marc Melitz. International Economics: Theory and Policy/ Krugman P. – Harlow, England : Pearson, 11th edition, 2018. – 800 p.

7. Lytvynenko A. O. Directions of functioning of international business in the globalized environment // А. О. Lytvynenko, О. Д. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки». – 2022. № 1(57) – С. 142-148. – Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27397/1/1.%20Статья_Литвиненко_Інтернаука.pdf

8. Lytvynenko A. O. Formation of international competitiveness of the region on the basis of the innovation and investment model of development in China / А. О. Lytvynenko, О. Д. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки» – Київ : Вид. дім «Інтернаука», 2021. – № 12 (01/45) / 2021. – С. 42-48. – Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26066/1/6_выпуск.pdf

9. Lytvynenko A. O. International trade as a key factor in economic development [Електронний ресурс] / А. О. Lytvynenko, О. Д. Lytvynenko // Матеріали Першої віртуальної міжнародної конференції зі сталого розвитку SDL 2021 by the Non-Governmental Organization «Sustainable Development Landmarks (sdl.org.ua) and

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (pnu.edu.ua) under the support of the Ministry of Education and Science of Ukraine (mon.gov.ua). (23-25.04.2021)», 2021. – Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26068/1/8_INTERNATIONAL_TRADE_AS_A_KEY_FACTOR_IN_ECONOMIC_DEVELOPMENT.pdf

Інформаційні ресурси

10. Державна митна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.customs.gov.ua

11. Державна служба статистики України. URL Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

12. Державний комітет України у справах національностей та міграцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.scnm.gov.ua

13. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків Держзовншіінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrdzi.com

14. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua

15. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Міжнародна торгівля товарами, послугами, технологіями» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=9264>